

JEAN DANIEL COLLADON.

JEAN DANIEL COLLADON overleed in het laatst van Juli te Genève, zijn geboorteplaats, in het 91ste jaar zijns levens. Schoon, zooals het meest gaat met mannen, die een zoo hoogen ouderdom bereiken, in den laatsten tijd weinig meer genoemd, bekleedde hij langeren tijd dan aan de meesten der zoodanigen is gegund, onder de bekende mannen der wetenschap een eereplaats.

Nog in 1876 werden COLLADON's werktuigen ter samenpersing van de lucht bij het doorboren van den St. Gothard-tunnel boven alle andere verkozen en aangewend, terwijl hij in 1880 aan de Amerikaansche *audiophonen*, bestemd om den dooven het gehoor te steunen, belangrijke vereenvoudigingen aanbracht. Zelf profiteerde hij daarvan; want als door een spel van het noodlot was de man, die beroemd is geworden door zijne onderzoekingen betreffende de geluidsleer, sedert vele jaren doof.

Reeds op drie-en-twintigjarigen leeftijd te Parijs gekomen, werd daar de jonge man, die pas zijn studiën had volbracht, met onderscheiding ontvangen, onder andere door ARAGO, die zijn naam reeds hoog genoeg stelde om zijn getuigenis in te roepen in een zuivere prioriteits-kwestie.

Daar wij dit vooral daartoe uit een historisch oogpunt belangrijk genoeg achten, laten wij hier de herinnering daaraan volgen.

Toen in 1844 FARADAY het tweede deel uitgaf van zijn *Electrical Researches*, schreef hij daarin aan AMPÈRE de ontdekking toe van het feit, dat een beweegbare draad, die door een galvanischen stroom wordt doorloopen, in beweging geraakt als die horizontaal op eenigen afstand van een draaiende metalen schijf wordt geplaatst. Onmiddellijk publiceerde ARAGO in de *Comptes rendus* de volgende nota:

»Omstreeks het midden van Augustus van het jaar 1826, meende ik mijne proeven te moeten herhalen en daarbij stroomen te moeten stellen in de plaats van magnetische naalden. Daar ik geen batterij bij de hand had, vroeg ik mijn vriend AMPÈRE den toestel te willen laten in orde maken in het physisch kabinet van het Collège de France.

Mijnheer AJARRON DE GRANDSOGNE nam de noodige maatregelen; maar op den dag, waarop de eerste proef genomen werd, brak de omwentelings-as van de plaat, op het oogenblik dat er in den draad beweging kwam. Daar ik den volgenden dag naar de Pyreneën zou vertrekken, machtigde ik AMPÈRE het onderzoek voort te zetten. Mijnheer COLLADON bestuurdde de reparatie van het werktuig en bracht daarin belangrijke verbeteringen aan. De draad geraakte nu bijna op hetzelfde oogenblik in beweging, als waarop de schijf begon te draaien en AMPÈRE haastte zich mij van dien uitslag in kennis te stellen."

De brief van AMPÈRE is gedateerd van Parijs, den 1sten September, en eindigt aldus:

»Ik moet u ook nog vragen, indien gij de mededeeling, die ik u »toezend, aldus juist vindt, aan mijnheer SAVARY te schrijven, dat hij »die in haar geheel opneme in de *Annales de chimie et de physique*; be- »houdens alle veranderingen en bijvoegingen die gij er natuurlijk in »kunt maken, *daar de proef van u is.*"

V. D. V.